

Od Redakcji

Niżej publikujemy opracowanie związane z jubileuszem 80-lecia urodzin mgr. inż. Zygmunta Patera – budowniczego mostów, członka honorowego Związku Mostowców Rzeczypospolitej Polskiej, od wielu lat autora i bliskiego współpracownika „Inżynierii i Budownictwa”.

Jubilatowi serdecznie gratulujemy jego twórczej postawy w działaniach na rzecz rozwoju polskiego mostownictwa i życzymy wszelkiego dobra.

Redakcja „Inżynierii i Budownictwa”

STEFAN PYRAK

Redakcja „Inżynierii i Budownictwa”

80-lecie Zygmunta Patera – mostowca i społecznika

W styczniu 2019 r. obchodził swoje 80. urodziny **Zygmunt Pater** – mostowiec, twórca i wieloletni dyrektor Przedsiębiorstwa Robót Mostowych „Mosty Łódź” SA. Swoje pracowite życie Jubilat poświęcił budowie obiektów mostowych – dzieł, które należą do najznamienitszych i najbardziej okazałych budowli służących ludziom. Jest wzorem organizatora i budowniczego tych szczególnych dzieł inżynierskich, a swoją pasję zawodową łączy ze służbą społeczną na rzecz dobra wspólnego, na rzecz budowy mostów międzyludzkich.

Dziś, z okazji 80. rocznicy urodzin oraz nawiązując do blisko 50 lat twórczej i pracownej działalności zawodowej, trzeba wyrazić serdeczne podziękowania Jubilatowi za Jego dzieła, za wielki wkład w rozwój i doskonalenie techniki i technologii budownictwa mostowego oraz życzyć zdrowia i trwania w budowie mostów łączących ludzi.

Trzeba dodać, że Jubilat to nie tylko realizator wielu ważnych i nowatorskich obiektów mostowych, ale również popularyzator osiągnięć i doświadczeń mostownictwa. Należy tu odnotować to, że w roku 1992, dzięki inicjatywie i wsparciu mgr. inż. Zygmunta Patera oraz prof. Kazimierza Flagi z Politechniki Krakowskiej, ukazał się specjalny „zeszyt mostowy” (nr 1–2/1992) „Inżynierii i Budownictwa” (rys. 1). Wydawanie tego rodzaju zeszytów czasopisma jest kontynuowane (corocznie) do dziś – od wielu lat wspierane przez prof. Janę Biliszczukę z Politechniki Wrocławskiej oraz przez środowisko mostowców skupionych w Związku Mostowców Rzeczypospolitej Polskiej.

Efekty pracy PRM „Mosty-Łódź” i Jubilata były prezentowane na łamach „Inżynierii i Budownictwa” zarówno w opracowaniach Jego autorstwa, jak też w informacjach redakcyjnych i innych publikacjach (por. zamieszczone niżej „Piśmiennictwo”). Najobszerniejszym opracowaniem jest wydana w roku 2009 praca zbiorowa [15] pod redakcją Zygmunta Patera, zatytułowana „Nasze osiągnięcia w budowie mostów”. W swoich wystąpieniach, referatach i artykułach Jubilat zawsze odważnie wyrażał wielką troskę o losy polskiego mostownictwa, zwracając uwagę na warunki jego funkcjonowania i potrzebę doskonalenia tych warunków.

Niżej zamieszczono **wybrane informacje przybliżające sylwetkę i dokonania Zygmunta Patera** jako osoby, która swoją pracą i postawą zdobyła uznanie i autorytet środowiska mostowego, zarówno naukowego, jak i zawodowego.

Zygmunt Pater urodził się 3 stycznia 1939 r. w Łużnej koło Gorlic, w skromnej tradycyjnej rodzinie chłopskiej. Po ukończeniu szkoły średniej w Bieczu i uzyskaniu świadectwa dojrzałości rozpoczął 1 października 1957 r. studia na Wydziale Inżynierii Budowlanej Politechniki Warszawskiej. Tu musiał się samodzielnie utrzymywać. Dlatego podejmował różnego rodzaju prace fizyczne, aby uzyskać środki finansowe na pokrycie kosztów studiów, a także – co niewątpliwie jest sytuacją rzadką – na pomaganie swoim rodzicom i rodzeństwu. Był przy tym postrzegany jako osoba o szczególnych zdolnościach organizacyjnych, pracowitości i konsekwencji w realizowaniu zadań, których się

Rys. 1. Okładka zeszytu mostowego 1-2/1992

podejmował. Dyplom magistra inżyniera budownictwa lądowego w specjalności „mosty i budowie podziemne” uzyskał w roku 1964.

Po rozmowie z ówczesnym dyrektorem Płockiego Przedsiębiorstwa Robót Mostowych (PPRM) mgr. inż. *Antonim Jabłońskim*, znanym i cenionym mostowcem, a także – co warto podkreślić – wielkim patriotą i zacnym człowiekiem, zdecydował się na podjęcie od 17 maja 1965 r. pracy w tym przedsiębiorstwie. Na początku prowadził jako kierownik budowy m.in. budowę amfiteatru na skarpie wiślanej w Płocku oraz ostrogi na Wiśle w ramach regulacji rzeki, a także budowę mostu drogowego o konstrukcji żelbetonowej w Słupnie.

Od 1 lipca 1969 r. – jako pracownik przedsiębiorstwa „Budimex-Cekop” – podjął pracę kierownika robót na budowie mostu drogowego o konstrukcji kablobetonowej, długości około 800 m, przez rzekę Tygrys w Tikricie (rys. 2), w Iraku. Do Polski wrócił 30 czerwca 1971 r. Został kierownikiem zespołu budów w Łodzi, wchodzącego wówczas w skład Oddziału Włocławskiego PPRM, a 1 lipca 1974 r. został dyrektorem Oddziału Łódzkiego PPRM. Przedsiębiorstwo budowało wtedy mosty, wiadukty i przepusty na trasie drogowej Warszawa – Katowice, w tym wiadukty nad autostradą A1 Łódź – Piotrków Trybunalski, a także wiadukty w węźle drogowym „Tuszyn” i inne obiekty.

Rys. 2. Most kablobetonowy w Tikricie, w Iraku

Od 3 grudnia 1980 do 8 grudnia 1982 r. – jako pracownik Przedsiębiorstwa Robót Eksportowych Budownictwa Komunikacyjnego DROMEX – podjął ponownie pracę w Iraku – jako główny inżynier do spraw obiektów mostowych na budowie autostrady. Organizował tam zaplecze produkcyjne, kierował budową poligonowej wytwórni belek mostowych i rozpoczął roboty związane z realizacją obiektów inżynierskich.

Po powrocie z Iraku pełnił dalej funkcję dyrektora Oddziału Łódzkiego PPRM, a od 1 czerwca 1991 r. spowodował usamodzielnienie się Oddziału i utworzenie Przedsiębiorstwa Robót Mostowych „Mosty-Łódź”, którym kierował jako dyrektor.

W maju 1992 r. pracownicy przedsiębiorstwa zawiązali spółkę akcyjną, a Jubilat został prezesem Zarządu i jej dyrektorem naczelnym. Przedsiębiorstwo zbudowało bądź zmodernizowało i wyremontowało wiele obiektów mostowych w Łodzi i w innych rejonach Polski (niektóre we współpracy z innymi przedsiębiorstwami). Można tu wymienić na przykład remonty mostów w Puławach (1996 r.), Górze Kalwarii (1998 r.), Annopolu (2000 r.), Bydgoszczy-Fordonie (2001 r.). Pewnym symbolem w tym zakresie stało się nieodpłatne odnowienie kładki dla pieszych nad

torami kolejki na Górę Parkową w Krynicy, zakończone 18 września 2000 r. [7]. To odnowienie, zainicjowane przez Komitet Organizacyjny Konferencji Naukowej w Krynicy w 1998 r. pod przewodnictwem prof. *Jana Biliszczuka*, zostało zrealizowane przez PRM „Mosty Łódź” SA (główny wykonawca) i SIKa Poland (dostawca materiałów) oraz Instytut Inżynierii Lądowej Politechniki Wrocławskiej (diagnostyka obiektu i projekt odnowy).

Przedsiębiorstwo kierowane przez *Zygmunta Patera* zrealizowało (jako lider konsorcjum firm) m.in. mosty:

– podwieszony jednopylonowy przez Martwą Wisłę w Gdańsku [8, 15], nazwany mostem Trzeciego Tysiąclecia im. Jana Pawła II, oddany do użytku 15 października 2001 r. (rys. 3); podczas wbudowywania kamienia węgielnego na budowie mostu (20 września 1999 r.) w betonowanym palu fundamentowym została umieszczona tuba zawierająca akt erekcyjny oraz przekazany przez metropolię gdańskiego Złoty Krzyż Papieski, a 13 października 1999 r., podczas audencji w Watykanie, Jubilat – wraz ze współpracownikami – zostali usatysfakcjonowani możliwością wręczenia Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II miniatuury (modelu) tego mostu (rys. 4); jest to most długości

Rys. 3. Na budowie mostu podwieszono Trzeciego Tysiąclecia im. Jana Pawła II w Gdańsku

Rys. 4. Przekazanie modelu mostu podwieszono w Gdańsku Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II podczas audencji w Watykanie

381 m, z przęsłem głównym o rozpiętości rekordowej w Polsce w tego rodzaju obiektach, wynoszącej 230 m; realizacja mostu została odnotowana jako znaczące osiągnięcie techniczne polskiego mostownictwa, a Związek Mostowców RP przyznał PRM „Mosty Łódź” SA dyplom honorowy w konkursie „Dzieło Mostowe Roku 2001” za wdrożenie nowych technologii realizacji, nowych rozwiązań konstrukcyjnych oraz nowych rozwiązań w zakresie elementów wyposażenia mostów;

– podwieszony dwupylonowy przez Wisłę w Płocku [15], nazwany imieniem Solidarności, zrealizowany od 29 lipca 2002 r. do 21 listopada 2005 r. (rys. 5); jest to największy w Polsce most podwieszony; rozpiętość jego przęsła głównego wynosi 375 m;

Rys. 5. Po zakończeniu realizacji mostu podwieszonego im. Solidarności w Płocku (z lewej dyrektor PPRM Jerzy Lewandowski)

– łukowy im. Jana Pawła II w Puławach [15], oddany do użytku 11 lipca 2008 r. (rys. 6); jest to most o konstrukcji stalowej, z przęsłem łukowym o rozpiętości przęsła wynoszącej 212 m;

Rys. 6. Po zakończeniu budowy mostu łukowego im. Jana Pawła II w Puławach

– kablobetonowy (dwie nitki) przez rzekę Bug w Wyszkowie [15], zakończony w grudniu 2008 r., mający największe przęsło rozpiętości 136 m (rys. 7); jest to most dziewięcioprzęsłowy zrealizowany metodą nawisową, mający całkowitą długość 622,4 m.

Warto tu przytoczyć słowa Jubilata, który podczas oddawania do użytku mostu łukowego w Puławach powiedział m.in.: *Przypadł mi w udziale zaszczyt wystąpienia w imieniu konsorcjum firm – wykonawców oddawanej dziś do użytku obwodnicy miasta Puławy o długości 12,7 km,*

której głównym obiektem inżynierskim jest most drogowy o całkowitej długości 1038 m, z łukowym przęsłem głównym mającym największą w Polsce rozpiętość tego rodzaju konstrukcji, wynoszącą 212 m. [...]. Nie można też nie zwrócić uwagi na szczególnie zaszczyt dla społeczności mostowców, którym jest nadanie mostowi w Puławach imienia Jana Pawła II, naszego najwybitniejszego Rodaka. To szczególne imię zostało nadane również mostowi podwieszonemu przez Martwą Wisłę w Gdańsku, a most podwieszony w Płocku nosi imię „Solidarności”. Szkoda tylko, że idee tych Patronów są coraz mniej respektowane, również w działalności inwestycyjnej. Tak łatwo zapomina się też o tym, że – według słów Pitagorasa – „miarą wszystkiego jest człowiek”, że bez honorowania zasad partnerstwa i realiów na wszystkich etapach procesu inwestycyjnego racjonalna i sprawna realizacja inwestycji komunikacyjnych staje się niezmiernie trudna, a praktycznie wręcz niemożliwa.

Rys. 7. Most kablobetonowy (dwie nitki) przez rzekę Bug w Wyszkowie

Przedsiębiorstwo pod kierownictwem *Zygmunta Patera* zrealizowało też wiele innych obiektów mostowych w całej Polsce (na przykład most kablobetonowy przez rzekę Odre w miejscowości Ciechanów/Radoszyce, mosty drogowe, np. trzyprzęsłowy przez Bug w Dorohusku czy most Zamkowy w Rzeszowie), w tym liczne obiekty w ramach budowy autostrad i obwodnic miast [15].

Trzeba odnotować wspieranie przez Jubilata i PRM „Mosty Łódź” SA budowy w Łodzi kościołów, pomników św. Faustyny i Prymasa Tysiąclecia kardynała *Stefana Wyszyńskiego*, a także Fundacji na Rzecz Pomocy Chorym na Białaczkę.

Staraniem *Zygmunta Patera*, przy szczególnym wsparciu prof. *Jana Kmity* i prof. *Władysława Kuczyńskiego* (rys. 8), w roku akademickim 1996/1997 zostało zorganizowane

Rys. 8. Od lewej: Zygmunt Pater, prof. Władysław Kuczyński, prof. Jan Kmity

na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej dwusemestralne studium podyplomowe pt. „Współczesne technologie budowy i naprawy mostów” [6]. Jego kierownikiem był prof. *Władysław Kuczyński*, a zastępcą dr inż. *Tadeusz Wilczyński*. Generalnym konsultantem i przewodniczącym komisji egzaminu końcowego był prof. *Jan Kmita*. W studiach uczestniczyli inżynierowie zatrudnieni w PRM „Mosty Łódź” SA oraz w łódzkiej administracji mostowej.

Jubilat ma też swój znaczący udział w organizacji w Politechnice Łódzkiej konferencji naukowo-technicznej „Materiały kompozytowe w budownictwie mostowym”. Trzeba podkreślić, że był również zaangażowany w stałą współpracę ze środowiskiem naukowym, która – jak sam ocenia – przynosiła korzyści obu stronom, zarówno nauce, jak i technice. Utrzymywał też i utrzymuje do dziś życzliwą koleżeńską przyjaźń z wieloma naukowcami i specjalistami w dziedzinie mostownictwa z całej Polski (rys. 9).

Rys. 9. Podczas wyprawy mostowej do Norwegii (z prof. *Kazimierzem Flągą*)

Oprócz pracy zawodowej Jubilat podejmował się wielu prac społecznych, głównie w Związku Mostowców RP. W roku 1992 utworzył Oddział Łódzki ZMRP i został jego pierwszym prezesem. Tę funkcję pełnił przez trzy kadencje. Następnie przez dwie kadencje był członkiem Zarządu Związku. W roku 1994 w Łodzi zostało podpisane porozumienie o współpracy Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa ze Związkiem Mostowców RP (rys. 10). Podczas V Krajowego Zjazdu Delegatów ZMRP w 2003 r. Związek uhonorował Jubilata swoim najwyższym wyróżnieniem – godnością członka honorowego.

Zeszyt mostowy nr 1–2/2009 „Inżynierii i Budownictwa” został przez środowisko mostowców i redakcję zadedykowany prof. *Kazimierzowi Flądze* z Politechniki Krakowskiej oraz *Zygmuntowi Paterowi* z okazji jubileuszu 70-lecia Ich urodzin [14], a zeszyt mostowy 7–8/2013 – *Zygmuntowi Paterowi*, który kończył wówczas swą pracę w PRM „Mosty Łódź” SA [19].

Można stwierdzić, że Jubilat otrzymał od Opatrzności wielki talent i rozwinął go dzięki swojemu uporowi, systematycznej żmudnej pracy i dzięki pasji tworzenia. Swoją pracą i postawą zdobył uznanie środowiska naukowego i zawodowego w dziedzinie mostownictwa. Stał się niekwestionowanym autorytetem w tym środowisku. Za swą działalność otrzymał liczne wyróżnienia i odznaczenia. Są wśród nich: Złoty Krzyż Zasługi oraz Krzyże Kawalerski i Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. I nie mniej ważne – jest obdarzany szacunkiem i przyjaźnią tych, którzy Go znają i przyjaźnią się z Nim. A jest tych osób wiele.

Po wieloletnich trudach zaangażowania i efektywnej działalności w mostownictwie nadszedł czas przejścia na emeryturę. Wówczas Rada Nadzorcza i nowy Zarząd przedsiębiorstwa zorganizowały w Łodzi 22 marca 2013 r. uroczyste spotkanie. To spotkanie stało się zarówno okazją do wspomnień, jak też umożliwiło przekazanie na ręce Jubilata słów uznania, podziękowań i życzeń wszelkiego dobra w dalszych zmaganiach z trudami dnia codziennego. Na to spotkanie przybyli (bądź przekazali swoje refleksje w listach gratulacyjnych) wybitni przedstawiciele naukowego środowiska mostowego, władz samorządowych i administracyjnych, inwestorów, wykonawców, projektantów, liczne grono przyjaciół i współpracowników, łódzkie siatkarki z klubu „Budowlani Łódź” sponsorowanego przez „Mosty Łódź” oraz przedstawiciel łódzkiego duchowieństwa (por. [19]). W tym gronie byli też przyjaciele Jubilata z okresu studiów na Wydziale Inżynierii Budowlanej Politechniki Warszawskiej: *Stanisław Pęski*, *Stefan Pyrak*, *Zygfryd Wilanowski*. W liście skierowanym na Jego ręce napisali m.in. [19]:

Z okazji uroczystego podsumowania Twojej wybitnej długoletniej kariery zawodowej, składamy Ci Drogi Zygmuncie, druhu wspólnych trosk w okresie studenckim i później zawodowym, najserdeczniejsze gratulacje i wyrazy najwyższego podziwu i uznania. Dzięki Twojej benedyktyńskiej pracy oraz pasji tworzenia i budowania dobra zdobyłeś szacunek i autorytet wspaniałego polskiego mostowca, wychowawcy kadr inżynierskich, znakomitego specjalisty i organizatora budownictwa mostowego. Byłeś i jesteś wzorem człowieka prawego i uczciwego,

Rys. 10. Podpisanie porozumienia PZITB ze Związkiem Mostowców RP w Łodzi. Od lewej: *Zygmunt Pater*, prof. *Andrzej Ryżyński* (przewodniczący ZMRP), *Andrzej B. Nowakowski* (przewodniczący PZITB), *Jacek Skarżewski* (sekretarz ZMRP), *Stefan Pyrak* (sekretarz generalny PZITB)

poświęcającego wszystko dla ludzi, dla stworzonego przez Ciebie Przedsiębiorstwa Robót Mostowych „Mosty-Łódź”, które niezawodnie prowadziłeś tak wiele lat dla dobra wspólnego i naszej Ojczyzny.

Drogi Zygmuncie, Bóg obdarzył Cię wieloma talentami, a Ty wykorzystywał je i z pewnością będziesz je dalej w pełni wykorzystywał. Dziękujemy Ci za dobro, które zawsze od Ciebie promieniowało, za wieloletnią przyjaźń. Życzymy Ci z całego serca dobrego zdrowia i wielu jeszcze dzieł w budowaniu mostów, również tych między-ludzkich.

Z okazji Jubileuszu 80-lecia urodzin Zygmunta otrzymał od licznych przedstawicieli środowiska mostowców oraz przyjaciół serdeczne życzenia wszelkiego dobra i życzliwości ludzkiej, a także zdrowia.

Zygmuncie, z pewnością swoim działaniem i postawą udowodniłeś, że (wedle słów Bolesława Prusa): *Praca rozumna i wytrwała, która nie myśli o zbieraniu owoców w tydzień po siewie, przebija góry, nad przepaściami buduje mosty*. Zapisaleś się na trwałe jako wielki budowniczy mostów i społecznik.

Na zakończenie warto tu również przytoczyć słowa Dawida J. Browna, który w książce pt. „Mosty – trzy tysiące lat zmagania z naturą” (Arkady, Warszawa 2005) napisał m.in.: ... słowa „budowanie mostów” stały się metaforą dla każdej pożytecznej ludzkiej aktywności – raczej współpracy niż konfrontacji, pomocy a nie szkodenia, łączenia a nie rozdzielania. Sens tej metafory był i jest do dziś tak bliski Jubilatowi i szczególnie aktualny.

PIŚMIENNICTWO

- [1] Pater Z.: Wybrane problemy techniczno-organizacyjne budownictwa mostowego. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 1–2/1992.

- [2] Głowacki G., Pater Z.: Wiadukty prefabrykowane-monolityczne w węźle drogowym „Tuszyn”. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 1–2/1992.
- [3] Pater Z.: O przekształceniach organizacyjno-technicznych w PRM „Mosty Łódź” SA. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 4/1994.
- [4] Pyrak S.: Powołanie Oddziału Łódzkiego Związku Mostowców RP. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 4/1994.
- [5] Pyrak S., Włodarczyk W.: Rozmowa z prezesem PRM „Mosty Łódź” SA mgr. inż. Zygmuntem Paterem. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 9/1995.
- [6] Pyrak S.: Studium podyplomowe „Współczesne technologie budowy i naprawy mostów”. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 11/1997.
- [7] Biliszczyk J., Pater Z.: Odnowa kładki dla pieszych nad torem kolejki linowej w Krynicy. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 1/2001.
- [8] Pyrak S.: Zakończenie budowy mostu podwieszoności w ciągu Trasy Sucharskiego w Gdańsku. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 10/2001.
- [9] Pyrak S.: Na 36-lecie pracy budowniczego mostów mgr. inż. Zygmunta Patera. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 10/2001.
- [10] Pyrak S.: 10-lecie działalności Przedsiębiorstwa Robót Mostowych „Mosty Łódź” SA. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 7/2002.
- [11] Pater Z.: Śp. inż. Ryszard Zawada (1929–2002). „Inżynieria i Budownictwo”, nr 12/2002.
- [12] Pater Z., Głowacki G.: O przygotowaniach do budowy autostrad w PRM „Mosty Łódź”. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 4/2004.
- [13] Zielińska I., Pater Z., Głowacki G.: Problemy realizacji kontraktów drogowo-mostowych z uwzględnieniem specyfiki robót mostowych. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 1–2/2008.
- [14] Pyrak S.: Mgr inż. Zygmunta Patera – budowniczy mostów i społecznik. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 1–2/2009.
- [15] Nasze osiągnięcia w budowie mostów. Praca zbiorowa pod redakcją Zygmunta Patera. Przedsiębiorstwo Robót Mostowych „Mosty Łódź” SA. Dolnośląskie Wydawnictwo Edukacyjne, Łódź – Wrocław 2009.
- [16] Pater Z., Zielińska I.: Budujemy rzetelnie. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 10/2009.
- [17] Pyrak S.: O jubileuszu Zygmunta Patera podczas wieczoru mostowego w Krynicy. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 11/2009.
- [18] Pater Z.: O aktualnych problemach polskiego budownictwa mostowego. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 1/2010.
- [19] Pyrak S.: Budowanie mostów – wielka pasja i umiłowanie tworzenia. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 7–8/2013.